

Öğretmen Adaylarına Göre Etkili Öğretmen Özellikleri ve Bu Özellikler Açısından Öz-Yeterlik Algıları

Effective Teachers' Characteristics According to Teacher Trainees and Self-Efficacy Perceptions in Terms of Those Characteristics

Şule AY¹

İrfan YURDABAKAN²

Özet

Bu araştırma, öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunmasını düşündükleri özellikler ile bu özellikler açısından öz-yeterlik algılarını cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeylerine göre karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırma betimsel bir araştırmadır. Çalışma 316 öğretmen adayının katılımıyla yürütülmüş, veriler iki yönlü bir ölçekle toplanmıştır. Ölçeğin birinci yönü etkili bir öğretmende bulunması gereken özellikleri ($\alpha=0,94$), diğer yönü ise bu özellikler açısından öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlik algılarını ($\alpha=0,93$) ölçebilecek şekilde düzenlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, öğretmen adayları kendilerini etkili bir öğretmenin taşıması gereken tüm özellikler açısından tamamen ya da kısmen yeterli görürken, bu konudaki öz-yeterlik algıları, etkili öğretmende aradıkları özelliklere ilişkin görüşlerinden daha düşük bulunmuştur. Ayrıca, adayların cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeylerine göre etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmazken, cinsiyetlerine göre öz-yeterlik algıları arasında erkekler lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, etkili öğretmen özellikleri, öğretmen öz-yeterliği

Abstract

In this study, the characteristics teacher trainees seek in an effective teacher and self- efficacy perceptions have been examined according to their gender, department, and grade. This is a descriptive study. It has been carried out on 316 teacher trainees. Bi-directional scale used in this study. Teacher trainees reflected their opinions on the required characteristics of an effective teacher in one of the scale forms ($\alpha: 0,94$) while they reflected their self- efficacy perceptions in terms of those characteristics in the other scale form ($\alpha: 0,93$). Teacher trainees consider themselves as either entirely or partially sufficient in terms of all of the characteristics an effective teacher should possess. Self- efficacy perceptions change according to gender. Effective teaching self- efficacy perceptions of the teacher trainees are lower compared to the characteristics sought in an effective teacher.

Keywords: Teacher trainee, effective teacher characteristics, self- efficacy

Giriş

Öğrencilerin belli amaçlar doğrultusunda yetiştirilmesi, öğretmenlerin birtakım özelliklerinden etkilenebilir. Çünkü bazı araştırmalar öğretmenlerin maaş, kıdem, boy, yaş vb. özelliklerinin yanı sıra okulun öğretmen sayısı, tesisler, donanım gibi özelliklerle öğrenci başarısı arasında çok düşük ilişkilerin olduğunu (Açıkgöz, 2000) gösterirken, başka bazı

¹ Yrd.Doç.Dr., Düzce Üniv. Eğitim Fakültesi, Eđt. Bil. Böl., EPÖ Anabilim Dalı Düzce. suley@duzce.edu.tr

² Doç.Dr. DEÜ, Buca Eđt. Fak. Eđt. Bil. Böl., EÖD Anabilim Dalı İzmir. irfan.ybakan@deu.edu.tr

araştırmalar öğretmenlerin etkililik düzeyleri ile öğrencilerin güdü (Hoy ve Spero, 2005; Tschannen-Moran ve Hoy 2007), beklenti, başarı (Atıcı, 2001; Hoy ve Hoy, 2000), yaratıcılık, eleştirel düşünme ve araştırmacı kişilik geliştirmeleri (Bonnstetter, 1990) arasında daha yüksek ilişkilerin olduğunu göstermiştir. Bu nedenle, eğitim sisteminin amaçlarına ulaşması için yeterli ve etkili öğretmenlere ihtiyaç olduğu söylenebilir. Burada öğretmen yeterliği, öğretmenliğin işlevlerini yerine getirecek yeteneklere sahip olma durumu (Açıkgöz, 2000) ya da öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları gerçekleştirmek için sahip olunması gereken bilgi, anlayış, beceri ve tutumları ifade ederken, etkililik kavramı ise daha çok sınıf ortamıyla baş etmek için yapılanları açıklamada kullanılmaktadır (Şahin, 2004).

İlgili alan yazında etkili öğretmen özelliklerine ilişkin pek çok sınıflamayla karşılaşılabilir. Sınıflamaların bazılarında etkili öğretmen özellikleri, sınıf içi ve sınıf dışı öğretmen özellikleri olarak gruplandırılmış, başka birçok sınıflamada ise öğretmenin mesleki bilgi ve becerileri, öğretme stili, sınıf düzenini sağlama, öğrencilerle ilişkileri, sınıfta yarattığı duyuşsal ortam, öğretmenin kişilik özellikleri ve tutumuna yer verilmiştir (Açıkgöz, 2000; Ausubel ve Robinson, 1969; Küçükahmet, 1976; Rogers, 1979). Diğer yandan, Demirel (2003), öğretmenin eğitimde başarılı olmasını sınıfı yönetme başarısıyla ilişkilendirerek, sınıf yönetiminde başarılı olanların iyi öğretmen özelliklerini taşıdıklarını vurgulamıştır. Ona göre etkili öğretmenlerin sahip olduğu nitelikleri, coşku, içtenlik, güvenirlilik, yüksek başarı beklentisi içinde olma, destekleme, iş birliği, esneklik ve bilgili olmaktır. Arends (1998), bir öğretmenin sahip olduğu ve göstermesi gereken nitelikleri; kişisel nitelikler ve mesleki nitelikler olarak iki başlıkta incelemektedir. Kişisel nitelikler; güdüleyicilik, başarıya odaklanmışlık ve profesyonellik, mesleki nitelikler ise; öğretim etkinliklerini planlama, öğretim etkinliklerinden yararlanma, etkili iletişim kurma, sınıfı yönetme, zamanı etkili kullanma, öğrenmeleri değerlendirme ve rehberlik yapma olmak üzere yedi grupta ele almıştır. Ayrıca, Özabacı ve Acat (2005), gerçekleştirmiş oldukları bir çalışmada, ideal öğretmende; bilgilendirici, mesleğini seven, dile hâkim, işini seven, güvenilir, bilgili, iletişim kurabilen, demokratik, dürüst, tarafsız olma özelliklerinin mutlaka bulunması gereken özellikler olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

Öğrencilerin başarı ve tutumları üzerinde etkili olabilecek bir diğer özellik, öğretmenlerin öz-yeterlik algılarıdır (Yılmaz ve diğ. 2004). Öz-yeterlik, bireylerin olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine ilişkin yargılarıdır (Bandura, 1986). Öz-yeterlik algıları, öğretmenlerin kendileri için belirleyecekleri hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için gösterecekleri çabayı, bu süreçte karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık durumunda verecekleri

tepkileri (Bıkmaz, 2006) etkilemektedir. Ayrıca, öz-yeterlik algıları yüksek öğretmenler, araştırma yapma, öğrenci merkezli uygulamalara yönelme, araç gereç kullanma ve farklı öğrenme ve öğretme etkinliklerinden yararlanma eğilimi içindedirler (Schmitz, 2000).

Yurt içinde, etkili öğretmen özellikleri ve öğretmen adaylarının bu özellikler bakımından kendilerini değerlendirmelerini amaçlayan çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Seferoğlu (2004), öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri açısından kendi yeterlik düzeylerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında, adayların yarısından fazlasının kendilerini iyi ve orta düzeyde yeterli, geri kalan kısmının ise zayıf gördükleri bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca söz konusu değerlendirmelerin, cinsiyet, mezun olunan lise, okuldaki başarı durumu gibi faktörler açısından farklılık göstermediği sonucuna varmıştır.

Akgün, Yıldız ve Canbulat (2003), sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri bir çalışmada, öğretmen adaylarının ÖSS dışında başka ölçütlere de bakılarak seçilmesi, ders içerik ve kapsamalarının değiştirilmesi, öğretmenlik uygulamalarına daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Karakelle (2005) ise devlet liselerinde çalışan öğretmenlerle yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin etkili öğretmenlik ile ilgili görüşlerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler, nitelikli öğretmenin özelliklerini öğrencileriyle ve meslektaşlarıyla olumlu ilişkiler kurma, mesleğini sevme, kendini geliştirmeye önem verme, konu alanına hâkim olma, giyimine özen gösterme, derse hazırlıklı gelme, sabırlı, sorumluluk sahibi ve yeniliklere açık olma şeklinde sıralamıştır. Ayrıca, öğretmenlerin görüşlerine göre, alan yazında yer alan etkili öğretmen özellikleri ölçüt alındığında, öğretmenlerin kişisel özellik ve tutumlar ile öğrenci ilişkileri boyutlarını, öğretim becerileri, sınıf yönetimi, sunuş becerileri boyutlarına oranla daha önemli olduğunu belirlemişlerdir.

Öğretmenlerin mesleki öz-yeterlikleri konusunda yapılan bir çalışmada (Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer, 2009), öğretmenlerin mesleki öz-yeterlik algılarının cinsiyet, kıdem, branş ve mezun olunan yüksek öğretim kurumuna göre farklılık göstermediği, ancak farklılığın çalışılan okul türüne göre anlamlı bulunduğu; fen ve Anadolu liselerinde çalışan öğretmenlerin mesleki öz-yeterlik algılarının diğerlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yeşilyurt (2013), öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının “çok yeterli” kategorisinde değil, “oldukça yeterli” kategorisinde yığıldığına ilişkin bir tespit yapmış, ayrıca öz-yeterlik algı düzeylerinin cinsiyet, öğrenim görülen program açısından farklılaştığı, ancak akademik not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kahyaoğlu ve Yangın (2007), tarafından yapılan bir çalışmada ilköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlik algıları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve sonuçta özellikle fen bilgisi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeylerinin diğer bölüm adaylarından anlamlı derecede yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Eğitim ve Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılmasını amaçlayan bir çalışma Çapri ve Çelikkaleli (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar özellikle Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlik algılarının Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın Amacı

İlgili alan yazında yer alan ve yukarıda özetlenmeye çalışılan etkili öğretmen özellikleri ile öğretmenlerin bu özellikler açısından mesleki öz-yeterlik algılarının incelendiği araştırmalarda, çoğunlukla halen çalışmakta olan öğretmenler ve Eğitim Fakültelerinin farklı bölümlerine devam eden öğretmen adaylarının görüşleri betimlenmiştir. Diğer yandan, benzer amaçlar için Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin içinde yer aldığı sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır ve bu araştırmalar genellikle Teknik Eğitim Fakültesine devam eden öğrencilerle Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin karşılaştırılmasını amaçlarken (Çapri ve Çelikkaleli, 2008), salt Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görüşlerini kapsamlı biçimde betimleyen araştırmalara rastlanamamıştır. Eldeki çalışma Teknik Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğretmen adaylarının etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleriyle, bu özellikler bakımından mesleki öz-yeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda yanıtı aranan soruları aşağıdaki gibi ifade etmek mümkündür:

1. Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?
2. Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin mesleki öz-yeterlik algılarının dağılımı nasıldır?
3. Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki öz-yeterlik algıları, cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Betimsel yöntem, içinde bulunulan durumu analiz edebilmek için olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlenmeye, açıklanmaya çalışır (Kaptan, 1998). Bu çalışmada Teknik Eğitim Fakültesi öğrencilerinin

etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleriyle, bu özellikler açısından mesleki öz-yeterlik algıları çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu nedenle eldeki çalışmanın yönteminin betimsel yöntem olduğu ifade edilebilir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Düzce Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 570 teknik öğretmen adaydır. Çalışmanın örneklemini ise gönüllülük esasına dayanarak seçilen ve birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar beş farklı bölümde öğrenimlerini sürdüren toplam 316 (kız = 68, erkek = 284) öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada 41 maddelik, iki yönlü bir ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin birinci yönü öğrencilerin “etkili öğretmen özellikleri” konusundaki görüşlerini, ikinci yönü ise bu özellikler bakımından “mesleki öz-yeterlik” algılarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi sırasında aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir:

Hem etkili öğretmen özellikleri hem de öğretmen adaylarının mesleki öz yeterliğine ilişkin algılarını ölçebilecek maddelerin yazımı için ilgili alan yazın incelenmiş (Açıkgöz, 2000; Goddart ve Hoy, 2000; Şahin, 2004; Seferoğlu, 2004) ayrıca, öğretmen adaylarına “bir öğretmenin etkili olabilmesi için taşıması gereken özellikleri nelerdir? Öğretmenler hangi özellikleriyle öğrencileri üzerinde olumlu etkiler yaratır?” sorularını içeren bir kompozisyon yazdırılmıştır. İlgili alan yazınla birlikte toplanan kompozisyonlar incelenerek denemek üzere 55 maddelik bir havuz oluşturulmuştur.

Elde edilen maddelerden “etkili öğretmen özellikleri” ve bu özellikler bakımından öğretmen adaylarının “mesleki “öz-yeterlik” algılarını ölçebilecek olanlarının seçimi için üç uzmanın görüşüne başvurulmuş, gelen görüşler çerçevesinde yedi madde ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 48 madde hem “etkili öğretmen özelliklerini” hem de öğretmen adaylarının “mesleki öz-yeterlik” algılarını ölçebilmek amacıyla iki yönlü olarak düzenlenmiştir. Ölçeğin birinci yönü “etkili bir öğretmende bulunması gereken özellikleri” saptamak amacıyla Kesinlikle Gerekli (5), Gerekli (4), Kararsızım (3), Gerekli Değil (2) ve Hiç Gerekli Değil (1); ikinci yönü ise öğretmen adaylarının “mesleki öz-yeterlik” algılarını ölçmek amacıyla Tamamen Taşırım (5), Kısmen Taşırım (4), Kararsızım (3), Fazla Taşımam (2), Hiç Taşımam (1) şeklinde derecelendirilmiştir. Deneme uygulamasından önce 48 maddelik iki yönlü ölçek, dilin ve uygulamanın anlaşılabilirliğini sınamak amacıyla 30 öğretmen adayına uygulanmış ve gelen dönütler çerçevesinde revize edilmiştir. Revize edilen ölçek Teknik Eğitim Fakültesine devam eden ve örneklemin dışında yer alan 300 öğretmen

adayına uygulanmış ve ölçeğin her iki yönü için yapı geçerliği ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapı geçerliği açıklayıcı faktör analizi ile güvenilirliği ise Cronbach alpha (α) iç-tutarlılık kestirme yöntemiyle (Yurdabakan, 2008) hesaplanmıştır. Faktör analizi sonuçları, maddelerin her iki yönde de tek boyut altında toplandığını göstermiş, ancak her iki amaç için yapının dışında kalan ve faktör yükleri 0,40'ın altında olan toplam 7 madde ölçekten çıkartılmıştır. Kalan 41 maddelik ölçeğin hem “etkili öğretmen özelliklerini” hem de bu özellikler açısından “mesleki öz-yeterlik” algılarını ölçebilecek şekilde değerler verdiği gözlenmiştir. Buna göre, ölçeğin birinci yönü için özdeğeri 14,57 ve açıkladığı toplam varyans 42,84; ikinci yönü için ise özdeğeri 13,27 ve açıkladığı toplam varyansı 40,87 olarak bulunmuştur. Diğer yandan, maddelerin ölçeğin birinci yönü için ayırıcılık gücü indeksleri 0,40 ile 0,70 arasında ve iç-tutarlılık katsayısı 0,94; ikinci yönü için ise ayırıcılık gücü indeksleri 0,40 ile 0,67 arasında ve iç-tutarlılık katsayısı 0,93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin her iki yönü için alınabilecek en üst puan 205, en düşük puan ise 41'dir.

Bulgular

1. Öğretmen Adaylarının Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Öğretmen adaylarının etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerini betimleyebilmek amacıyla görüşlerin madde düzeyinde aritmetik ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve sonuçlar büyükten küçüğe doğru Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1.

Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Öğretmen Adayı Görüşleri

Maddeler	\bar{X}	S_x
17.Alanına (konu) hakim olma	4,77	0,50
20.Kendini yenilemeye açık olma	4,71	0,50
40.Öğretmenlik mesleğine saygı duyma	4,65	0,65
36. Öğretim becerisine sahip olma	4,65	0,58
10.Sınıfı yönetme becerisine sahip olma	4,61	0,60
35.Ne zaman nasıl davranacağını biliyor olma	4,60	0,59
33.Önyargılı olmama	4,60	0,70
8.Kendine güvenli olma	4,59	0,60
12.Sorumluluk sahibi olma	4,58	0,54
25.Sabırlı olma	4,56	0,65
22.Sözlü anlatımda etkili olma	4,56	0,52
16.Demokratik olma	4,55	0,72
19.Dersi daha iyi anlatmaya çabalama	4,54	0,61
21.Değişikliklere ayak uydurabilme	4,53	0,59
32.Karşısındakini anlamaya çalışma	4,52	0,57
13.İnsan ilişkilerinde başarılı olma	4,51	0,62
14.Öğretim yöntem bilgisine sahip olma	4,51	0,65

1.Örnek (insan) olma	4,51	0,67
11.Eğitim araç-gereçlerini kullanabilme	4,49	0,58
41.Pozitif enerji saçıyor olma	4,47	0,70
15.Güven verici olma	4,47	0,63
26.Öğretmekten haz duyuyor olma	4,44	0,72
30.Öğrenmekten haz alma	4,44	0,69
9.Anlayışlı-hoşgörülü olma	4,43	0,60
31.İnsana yatırımın en faydalı yatırım olduğuna inanma	4,42	0,77
6.Materyali etkili kullanma	4,41	0,66
3.Öğretmenlikten zevk alma-eğlenceli bulma	4,40	0,75
24.Beden dilini etkili kullanma	4,40	0,72
39.Samimi olma	4,39	0,79
5.Rehber olma	4,39	0,69
18.Duygu ve davranışlarını kontrol edebilir olma	4,38	0,71
2.Özverili olma	4,37	0,61
29.Yapıcı olma	4,37	0,69
34.Öğretmen olmaktan gurur duyma	4,31	0,94
38.Problemlerle mücadeleyi seviyor olma	4,30	0,75
7.Güler yüzlü olma	4,29	0,79
23.Yazılı anlatımda etkili olma	4,25	0,75
27.Topluma faydalı olma heyecanını taşıma	4,20	0,93
28.Ülkeyi kalkındırma sorumluluğunu hissediyor olma	4,11	0,94
37.Öğretmenliği yaşam tarzı olarak içine sindirmiş olma	4,08	0,95
4.Coşkulu olma	3,98	0,86

Tablo 1'e göre öğretmen adaylarının etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortalama ve standart sapmaları $4,77 \pm 0,50$ ile $3,98 \pm 0,86$ arasında değişmektedir. Öğretmen adaylarının yüksek düzeyde katılmış oldukları bazı maddeler "alanına (konu) hakim olma, kendini yenilemeye açık olma, öğretmenlik mesleğine saygı duyma, öğretim becerisine sahip olma, sınıf yönetimi becerisine sahip olma, ne zaman nasıl davranacağını biliyor olma, önyargılı olmama, kendine güvenli olma" gibi maddelerdir. Diğer yandan, etkili bir öğretmende bulunması gerektiğine katıldıkları, ancak daha az katılmış oldukları maddeler ise sırasıyla; "topluma faydalı olma heyecanını taşıma, ülkeyi kalkındırma sorumluluğunu hissediyor olma, öğretmenliği yaşam tarzı olarak benimsemiş olma ve derste coşkulu olma" maddeleridir.

2. Öğretmen Adaylarının Mesleki Öz-yeterlik Algılarının Dağılımı

Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmende bulunması gereken özelliklere sahip oluş dereceleri açısından kendilerine ilişkin değerlendirmeleri bir başka deyişle öz-yeterlik algıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Öz-yeterlik Algıları

Maddeler	\bar{X}	S_x
40. Öğretmenlik mesleğine saygı duyma	4,51	0,81
32. Karşısındakini anlamaya çalışma	4,31	0,73
20. Kendini yenilemeye açık olma	4,30	0,79
19. Dersi daha iyi anlatmaya çabalama	4,26	0,73
39. Samimi olma	4,25	0,82
31. İnsana yatırımın en faydalı yatırım olduğuna inanma	4,24	0,92
16. Demokratik olma	4,23	0,85
9. Anlayışlı-hoşgörülü olma	4,23	0,77
21. Değişikliklere ayak uydurabilir olma	4,17	0,83
12. Sorumluluk sahibi olma	4,16	0,87
35. Ne zaman nasıl davranacağını biliyor olma	4,12	0,78
15. Güven verici olma	4,12	0,75
7. Güler yüzlü olma	4,10	0,92
30. Öğrenmekten haz alma	4,09	0,96
33. Önyargılı olmama	4,08	0,89
41. Pozitif enerji saçıyor olma	4,07	0,96
13. İnsan ilişkilerinde başarılı olma	4,07	0,86
29. Yapıcı olma	4,06	0,83
36. Öğretim becerisine sahip olma	4,05	0,92
8. Kendine güvenli olma	4,04	0,87
17. Alanına (konu) hakim olma	4,04	0,89
27. Topluma faydalı olma heyecanını taşıyor olma	4,03	0,96
26. Öğretmekten haz duyuyor olma	3,98	1,05
38. Problemlerle mücadeleyi seviyor olma	3,98	0,96
11. Eğitim araç-gereçlerini kullanabilir olma	3,97	0,85
34. Öğretmen olmaktan gurur duyma	3,95	1,09
2. Özverili olma	3,95	0,80
28. Ülkeyi kalkındırma sorumluluğunu hissediyor olma	3,88	1,03
24. Beden dilini etkili kullanma	3,88	0,94
23. Yazılı anlatımda etkili olma	3,88	0,88
1. Örnek (insan) olma	3,85	0,87
22. Sözlü anlatımda etkili olma	3,83	0,99
25. Sabırlı olma	3,81	1,12
18. Duygu ve davranışlarını kontrol edebilir olma	3,80	0,93
5. Rehber olma	3,78	0,93
10. Sınıfı yönetme becerisine sahip olma	3,78	0,96
3. Öğretmenlikten zevk alma-eğlenceli bulma	3,75	1,12
6. Materyali etkili kullanma	3,70	0,87
14. Öğretim yöntem bilgisine sahip olma	3,66	0,94
4. Coşkulu olma	3,62	1,05
37. Öğretmenliği yaşam tarzı olarak içine sindirmiş olma	3,56	1,09

Tablo 2’de verilen değerlere göre, öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliklerine ilişkin algılarının ortalama ve standart sapmaları $4,51 \pm 0,81$ ile $3,56 \pm 1,09$ arasında değişmektedir. Öğretmen adaylarının yüksek düzeyde katılmış oldukları bazı maddeler “öğretmenlik mesleğine saygı duyma, karşısındakini anlamaya çalışma, samimi olma, kendini

yenilemeye açık olma, dersi daha iyi anlatmaya çabalama, insana yatırımın en faydalı yatırım olduğuna inanma, demokratik olma, sorumluluk sahibi olma ve değişikliklere ayak uydurabilir olma” maddeleridir. Öğretmen adayların kendilerini en az yeterli buldukları maddeler ise “sabırlı olma, duygu ve davranışlarını kontrol edebilir olma, rehber olma, sınıfı yönetme becerisine sahip olma, öğretmenlikten zevk alma-eğlenceli bulma, materyali etkili kullanma, öğretim yöntem bilgisine sahip olma, derste coşkulu olma ve öğretmenliği yaşam tarzı olarak benimsemiş olma” maddeleridir.

3. Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşler ile Öz-yeterlik Algılarının Karşılaştırılması

Etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşler ile mesleki öz-yeterlik algıları, aynı maddelere dayanılarak iki yönlü bir ölçekle toplanmış olduğundan, öğrencilerin cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre ortalamalarının karşılaştırılması tekrarlanmış ölçümlerde iki yönlü varyans analizi tekniğiyle gerçekleştirilmiş ve sonuçlar bu sıraya göre verilmiştir.

3.1. Cinsiyete Göre Ortalamaların Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre etkili öğretmenlik özelliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki öz-yeterlik algılarının dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3 ve bunların dağılımına ilişkin grafik ise Şekil 1’de verilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Görüş ve Öz-yeterlik Algılarının Dağılımı

Ölçüm	Cinsiyet	n	\bar{X}	S_x	S_h	95% Güven Aralığı	
Etkili	Kız	68	183,25	13,84	1,80	179,70	186,79
Öğrt. Öz.	Erkek	248	182,19	15,12	0,94	180,34	184,05
Öz Yet.	Kız	68	161,03	19,47	2,39	156,33	165,73
Algısı	Erkek	248	165,03	19,78	1,25	162,57	167,49

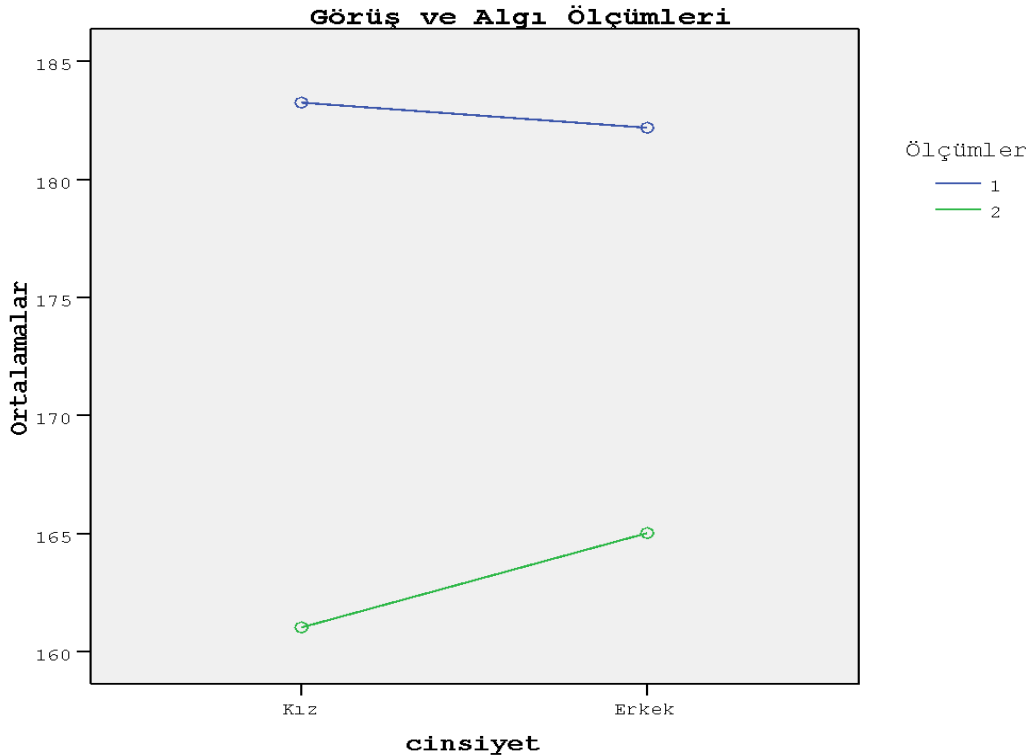
Tablo 3’e göre kız öğrencilerin EÖÖ görüş puanlarının ortalama ve standart sapması $183,25 \pm 13,84$, erkek öğrencilerin $182,19 \pm 15,12$; aynı şekilde kız öğrencilerin öz-yeterlik algı puanlarının ortalama ve standart sapması $161,03 \pm 19,47$, erkek öğrencilerin $165,03 \pm 19,78$ arasında değişmektedir. Ortalamalar incelendiğinde mesleki öz-yeterlik açısından erkeklerin biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüş ve öz-yeterlik algı ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan tekrarlanmış ölçümler için iki yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

Cinsiyete Göre Ortalamaların Karşılaştırılması İçin Tekrarlanmış Ölçümlerde İki Yönlü VARAN

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	η^2
Ölçümler	41392,85	1	41392,85	236,85	0,00	0,430
Cinsiyet	232,28	1	232,28	0,54	0,47	0,002
Ölçümler * Cinsiyet	681,92	1	681,92	3,90	0,04	0,012
Hata	54876,96	314	174,77			

Tablo 4'deki bulgular tüm öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri ile öz-yeterlik algı ortalamaları arasında anlamlı ($p < 0,01$) ve güçlü ($\eta^2 = 0,43$) bir farkın bulunduğunu, bu farkın, etki büyüklüğü küçük de ($\eta^2 = 0,012$) olsa, cinsiyet açısından anlamlı (ölçüm*cinsiyet) olduğunu göstermektedir. Tablo 3 ve Şekil 1 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin yakın, ancak, erkek öğrencilerin öz-yeterlik algı ortalamasının kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülebilir. Bu sonuçlar özellikle kız öğrencilerin mesleki öz-yeterlik algılarının erkeklere oranla biraz daha düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sekil 1.

Cinsiyete Göre Görüş ve Algı Ortalamaları Grafiği

3.2. Bölümlere Göre Ortalamaların Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre etkili öğretmenlik özelliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki öz-yeterlik algılarının dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ile Öz-yeterlik Algılarının Dağılımı

Ölçüm	Bölüm	n	\bar{X}	S _x	S _h	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Etkili	Elektronik Öğretmenliği	78	181,00	14,13	1,67	177,71	184,29
Öğretmen	Yapı Öğretmenliği	71	185,55	12,56	1,75	182,10	189,00
Özelliği	Mobilya-Dek. Öğrt.	91	183,33	15,48	1,55	180,28	186,38
	Tas. Kons. Öğretmenliği	40	179,23	14,57	2,34	174,63	183,82
	Elk-Bilgisayar Öğrt.	36	180,61	18,26	2,46	175,76	185,46
Öz	Elektronik Öğretmenliği	78	164,72	18,15	2,23	160,34	169,10
Yeterlik	Yapı Öğretmenliği	71	166,49	19,60	2,33	161,90	171,08
Algısı	Mobilya-Dek. Öğrt.	91	165,41	19,11	2,06	161,35	169,46
	Tas. Kons. Öğretmenliği	40	163,12	18,49	3,11	157,01	169,24
	Elk-Bilgisayar Öğrt.	36	157,44	23,87	3,28	151,00	162,89

Tablo 5’e göre bölüm bazında öğrencilerin EÖÖ görüş puanlarının ortalama ve standart sapmaları $185,55 \pm 12,56$ ile $179,23 \pm 14,57$; öz-yeterlik algı puanlarının ortalama ve standart sapmaları ise $166,49 \pm 19,60$ ile $157,44 \pm 23,87$ arasında değişmektedir. Her iki durumda da Yapı Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin ortalamasının diğerlerine oranla bir miktar yüksek olduğu görülmektedir. Bölümlerine göre öğrencilerin etkili öğretmen özellikleri görüş ve öz-yeterlik algı ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan tekrarlanmış ölçümler için iki yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Bölümlere Göre Ortalamaların Karşılaştırılması İçin Tekrarlanmış Ölçümlerde İki Yönlü VARAN

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	η^2
Ölçüm	48237,22	1	48237,22	274,47	0,000	0,469
Bölüm	3290,41	4	822,60	1,92	0,107	0,024
Ölçüm * Bölüm	901,56	4	225,39	1,28	0,277	0,016
Hata	54657,32	311	175,75			

Tablo 6’ya göre, bölüm farkı gözetmeksizin öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri ile bu özellikler açısından öz-yeterlik algılarının ortalaması

arasındaki farklar anlamlı ($p < 0,01$) bulunmuştur. Bu bulgu ışığında ve aynı zamanda Tablo 5 incelendiğinde farklı bölümlere devam eden öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin yüksek, ancak bu özellikler açısından öz-yeterlik algılarının düşük olduğu görülebilir. Diğer yandan farklı bölümlere devam eden öğrencilerin hem etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin ortalamaları hem de öz-yeterlik algı ortalamaları arasındaki farkların ve ölçüm-bölüm ortak etkileşiminin anlamlı bulunmaması ($p > 0,05$) öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin ve mesleki öz-yeterlik algılarının bölümlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

3.3. Sınıflara Göre Ortalamaların Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre etkili öğretmenlik özelliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki öz-yeterlik algılarının dağılımlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Sınıflarına Göre Etkili Öğretmen Özelliklerine İlişkin Görüşleri ile Öz-yeterlik Algularının Dağılımı

Ölçüm	Sınıf	n	\bar{X}	S _x	S _h	95% Güven Aralığı	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Etkili Öğretmen Özelliği	1	107	181,09	17,33	1,43	178,28	183,91
	2	76	181,33	13,97	1,69	177,99	184,67
	3	78	182,63	14,52	1,68	179,33	185,92
	4	55	186,23	10,19	1,99	182,31	190,16
Öz Yeterlik Algısı	1	107	163,35	21,21	1,91	159,59	167,09
	2	76	161,67	16,99	2,26	157,22	166,12
	3	78	164,79	18,89	2,23	160,40	169,18
	4	55	168,35	21,29	2,66	163,11	173,58

Tablo 7’ye göre sınıf düzeyinde öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüş puanlarının ortalama ve standart sapmaları $186,23 \pm 10,19$ ile $181,09 \pm 17,33$; öz-yeterlik algı puanlarının ortalama ve standart sapmaları ise $168,35 \pm 21,29$ ile $161,57 \pm 16,99$ arasında değişmektedir. Her iki durumda da son sınıf öğrencilerinin ortalaması diğerlerinden bir miktar daha yüksek görülmektedir. Sınıflarına göre öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüş ve öz-yeterlik algı ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan tekrarlanmış ölçümler için iki yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Sınıflara Göre Ortalamaların Karşılaştırılması İçin Tekrarlanmış Ölçümlerde İki Yönlü

VARAN

Varyansın Kaynağı	KT	SD	KO	F	p	η^2
Ölçüm	49975,38	1	49975,38	281,14	0,000	0,474
Sınıf	2520,68	3	840,22	1,95	0,121	0,018
Ölçüm * Sınıf	99,13	3	33,04	0,18	0,906	0,002
Hata	55459,73	312	177,75			

Tablo 8'e göre, sınıf farkı gözetmeksizin öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri ile bu özellikler açısından öz-yeterlik algılarının ortalaması arasındaki farklar anlamlı ($p < 0,01$) bulunmuştur. Bu bulgular ışığında ve aynı zamanda Tablo 7 incelendiğinde sınıf farkı gözetmeksizin öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşlerinin yüksek, ancak bu özellikler açısından öz-yeterlik algılarının düşük olduğu görülebilir. Diğer yandan, sınıfları farklı olan öğrencilerin hem etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüş ortalamaları hem de öz-yeterlik algı ortalamaları arasındaki farkların ve ölçüm-sınıf ortak etkileşiminin anlamlı bulunmaması öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri ile mesleki öz-yeterlik algıları arasında sınıflardan birisi lehine anlamlı fark olmadığını göstermektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve literatürle karşılaştırmalar sunulmaktadır.

1. Öğretmen adaylarına göre etkili bir öğretmenin en çok taşıması gereken özellikler; konu alanı hakimiyeti, kendini yenilemeye açıklık, öğretmenlik mesleğine saygı duyma, öğretim becerisi, sınıf yönetimi becerisi, ne zaman nasıl davranacağını biliyor olma, önyargılı olmama, özgüvenli olma gibi özelliklerdir. Demirel (2003) ve Arends (1998)'in etkili öğretmen özellikleriyle ilgili sınıflamalarında bu özelliklerden sınıf yönetimi yer almaktadır. Mesleğine saygı duyma özelliği ise Özabacı ve Acat (2005)'in çalışmalarındaki mesleğini sevme özelliğiyle benzerlik göstermektedir. Karakelle (2005)'nin çalışmasında da mesleğini sevme, konu alanına hakim olma, sınıf yönetimi becerilerinin bu araştırma bulgularıyla tutarlı etkili öğretmen özellikleri olarak saptandığı görülmektedir.

2. Öğretmen adayları, etkili bir öğretmenin taşıması gereken tüm özellikler açısından kendilerini tamamen ya da kısmen yeterli görmektedirler. Bu durum, almış oldukları eğitimleriyle ilgili olabilir. Nitekim Seferoğlu (2004)'nun öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiş ve sonuçlar öğretmen yetiştirme programının etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Mesleki öz-yeterlik algısının değerlendirildiği bazı araştırmalarda (Şeker, Deniz ve Görgeç, 2005) bu çalışmanın bulgularıyla benzerlik gösteren sonuçlara ulaşılmış olsa da, öğretmen adaylarının kendilerini yetersiz algıladıkları başka bazı araştırmalara da (Akgün, Yıldız ve Canbulat, 2003) rastlamak mümkündür.

Öğretmen adaylarının en çok taşıdıklarını düşündükleri özellikleri; öğretmenlik mesleğine saygı duyma, karşısındakini anlamaya çalışıyor olma, samimi olma, kendini yenilemeye açık olma gibi özellikleridir. Bu özelliklerin öğretmenliğe ilişkin olumlu tutumları yansıttığı görülmektedir. Ancak kendini yenilemeye açıklık dışındaki özelliklerin öğretmen adaylarının etkili öğretilerde en çok aradıkları özellikler olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının kendilerini kısmen yeterli algıladıkları özellikler ise öğretmenlikten zevk alma-eğlenceli bulma, materyali etkili kullanma, öğretim yöntem bilgisine sahip olma, derste coşkulu olma, öğretmenliği yaşam tarzı olarak benimseme gibi özelliklerdir. Bu özelliklerin de daha çok yaşantı sonucunda değerlendirilebilecek özellikler olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının etkili bir öğretmenlik için temel özelliklere sahip olduklarını ancak kendilerini geliştirmek için yeterli deneyimi yaşamadıkları düşünülebilir.

3. Öğretmen adaylarının etkili öğretilerde aradıkları özelliklere kıyasla etkili öğretmenlik açısından öz-yeterlik algıları daha düşük bulunmuştur. Öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlik algılarının düşük çıkması, bir öğretmen adayı olarak gerçek sınıf ortamlarında öğretmenlik deneyimine sahip olmamalarından kaynaklanabilir. Yeterli deneyimin olmaması, sınıfta gösterecekleri edimin farkında olmalarını engelleyebilir ve bu konuda kendilerini daha az yeterli algılamalarına yol açmış olabilir.

4. Öğretmen adaylarının etkili öğretilerde aradığı özelliklere ilişkin görüşleri ve mesleki öz-yeterlik algıları bölüm ve sınıf düzeylerine göre değişmezken, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla mesleki öz-yeterlik algıları daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu Seferoğlu (2004) ve Şeker, Deniz ve Görgeç (2005)'in ulaştıkları bulgulardan farklıdır. Seferoğlu (2004), çalışmasında, öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterlik algılarının cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşırken, Şeker, Deniz ve Görgeç (2005) bayanların erkeklere göre daha yüksek öz-yeterlik algılarına sahip olduklarını bulmuşlardır. Eldeki çalışmada kızların öz-yeterlik algılarının erkeklere oranla düşük bulunması, fakülte programlarının meslek ağırlıklı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Bu sonuçlara bağlı olarak şu öneriler getirilebilir:

1. Öğretmen adaylarına (özellikle kız öğrencilere) etkili öğretmenlikle ilgili öz-yeterlik algılarını arttırmak için öğretim sürecinde daha fazla öğretmenlik deneyimi fırsatı sunulabilir. Bu uygulamalarda başarısız olunan durumlarla ilgili uygun yöntem, teknik ve stratejilerin kullanımı teşvik edilebilir. Bu bağlamda öğretim deneyimlerinin, özellikle de kendi uygulamalarını gözleme olanağı sunan mikro öğretim tekniğinin daha geniş kullanımı önerilebilir.

2. Araştırma, farklı üniversitelerin Teknik Eğitim Fakültelerini içine alacak şekilde genişletilerek, daha büyük örneklem grupları üzerinden gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K.Ü. (2000). *Etkili öğrenme ve öğretme* (3. baskı). İzmir
- Akgün, N., Yıldız, K. ve Canbulat, K. (2003). Aday öğretmenlerin kendilerini bir öğretmen olarak algılamaları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(6), 1-17.
- Arends, R. I. (1998). *Learning to teach* (4th ed.). Boston, MA: McGraw-Hill.
- Atıcı, M. (2001). Öğretmen yetkinliği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(26), 195-209.
- Ausubel, D.P. and Robinson F.G. (1969). *School Learning: An introduction to educational psychology*. NewYork, NY: Holt, Rinehart and Winston Inc.'dan akt. Açıkgöz, K.Ün (2000). *Etkili öğrenme ve öğretme* (3. baskı). İzmir
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bıkmaz, F. (2006). Fen öğretiminde öz-yeterlik inançları ve etkili fen dersine ilişkin görüşler. *Eğitim Araştırmaları*, 6(25), 34-44.
- Çapri B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı* (5. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Goddart, R. D., Hoy, W. K. ve Woolfolk Hoy, A. W. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Educational Research Journal*, 37(2), 479-507.
- Kahyaoğlu, M. ve Yangın, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki öz-yeterliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 73-84.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim Kitap
- Karakelle, S. (2005). Öğretmenlerin etkili öğretmen tanımlarının etkili öğretmenlik boyutlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 30(135), 1-10.
- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen yetiştiren kurum öğretmenlerinin tutumları: Program geliştirme açısından bir yorum*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: 55.
- Küçükahmet, L. (1986). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: 152

- Özabacı, N. ve Acat, B. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 11(42), 211-236.
- Rogers, C. (1979). *Freedom to learn*. USA: Charles E. Merrill Publishing Company
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 26, 131-140.
- Schmitz, G.S. (2000). Zur struktur und dynamik der selbstwirksamkeitserwartung von lehrern. Ein protektiver faktor gegen belastung und burnout? *Digitale Dissertation*. FU Berlin, <http://darwin.inf.fu-berlin.de/2000/29> den aktaran Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., Soran, H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 27, 260-267.
- Şahin, A.E. (2004). Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* 58. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/sahin.htm> 2.2.2010'da alındı.
- Şeker, H, Deniz, S. ve Görgeç, İ. (2005). Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 11(42), 237-253.
- Tschannen-Moran, M. and Woolfolk Hoy, A. (2007). The diferential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education* 23, 944-956.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16.
- Woolfolk Hoy, A. and Spero, R.B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: Acomparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21(4), 343-356.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 88-104.
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C., Soran, H. (2004). Yabancı dilde hazırlanan bir öğretmen öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 27, 260-267.
- Yurdabakan, İ. (2008). Eğitimde kullanılan ölçme araçlarının nitelikleri. *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (38-66). (Edit: S.Erkan ve M. Gömleksiz). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Extended Abstract

Introduction

Teachers have important effects on the quality of the students that they raise. Satisfactory and effective teachers are needed for the education system to reach its goals. The teacher should not only be satisfactory but also should have strong self-sufficiency perception.

Self-sufficiency perception has an effect on the aims that the teachers set for themselves, their efforts for this aim, how long they can handle the difficulties in this process and their reactions in the case of failure. Additionally, the teachers with high self-sufficiency perception are in tendency to research, apply student-centered strategies, use equipments and supplies and apply to different teaching methods. These teachers are more focused on their occupation and they have higher satisfaction.

Purpose

The purpose of the study is to examine the opinions of the students of Düzce University, Technical Education Faculty regarding the characteristics that an effective teacher should have and their self-sufficiency perception in terms of these characteristics. In this context, the answers are need for the questions below:

What are the characteristics of an effective teacher according to the teacher candidates?

What are the vocational self-sufficiency perceptions of the teacher candidates?

Do the opinions of the teacher candidates regarding the characteristics of an effective teacher and their vocational self-sufficiency perceptios show significant difference according to their gender, department and class level?

Method

The study has descriptive quality. The participants of the study are the technical teacher candidates of Düzce University, Technical Education Faculty. 316 participants from five different departments have filled the scale forms voluntarily. The teacher candidates evaluate the characteristics of an effective teacher by applying options such as ($\alpha=0,94$) Absolutely necessary (5), Necessary (4), Undecided (3), Not Necessary (2), Not Necessary at all (1) and for evaluating self-sufficiency perceptions in terms of these characteristics by applying options such as ($\alpha=0,93$) Completely Have (5), Partially Have (4), Undecided (3), Scarcely Have (2), Do not Have (1).

Arithmetic average and standard deviations have been used for determining the self-sufficiency perceptions; t test has been used for dependent groups in order to evaluate the

difference between self-sufficiency and effective teaching; t test has also been used to compare effective teacher sufficiency and self-sufficiency perceptions according to gender; analysis of variance has been used to state the differences between the departments and scheffe test has been used for researching the source of the difference while analyzing the data.

Findings, Discussions & Conclusions

According to teacher candidates the characteristics that an effective teacher should absolutely have are having a good command of subject, readiness for self reformation, respecting teaching profession, classroom management skill, having a sense of self-consciousness as to how to behave, and being unbiased and self-confident. In the classifications of Demirel (2003) and Arends (1998) about the effective teacher qualities, classroom management has also taken place. Respecting teaching profession characteristic shows similarity with loving teaching profession characteristic in the studies of Ozabacı and Abat (2005). It has also been observed that in the study of Karakelle (2005) the characteristics of loving teaching profession, having a good command of subject and classroom management skills coincide with the findings of this study.

The teacher candidates consider themselves completely or partially sufficient in terms of the characteristics of an effective teacher. This case may be related to the education of this faculty. Thus, a similar result has been acquired in the study of Seferoğlu (2004). Although the same case can partially be explained with the features of evaluating oneself more positively and not reflecting negativity that are seen in many studies in which teacher self-evaluations are included (Şeker, Deniz, and Görgeç, 2005) the existence of other studies in which teacher candidates consider themselves insufficient (Akgün, Yıldız and Canbulat, 2003) invalidate this thesis.

Effective teaching self-sufficiency perceptions of teacher candidates vary according to their gender. Males have higher self-sufficiency perceptions than females. The fact that gender doesn't have an effect on the self-evaluations of teacher candidates in terms of their sufficiency is a finding that has been acquired in the study of Seferoğlu (2004). However, in the studies of Şeker, Deniz, and Görgeç (2005), it has been seen that females have higher self-sufficiency perception than males.

The opinions of the teacher candidates about the characteristics of an effective teacher and effective teaching self-sufficiency perceptions of teacher candidates do not vary according to their department and class levels. Professional teaching knowledge courses that

are taught in all of the departments should consist of same content and activities so that interdepartmental differences can be removed. The fact that self-sufficiency perceptions do not vary according to class levels may result from the fact that teacher candidates take School Experience II and Teaching Practice courses in their senior year and they don't have many teaching experiences in the other courses, so they don't have enough opportunities to test their self-sufficiency perceptions.